

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

BS/176/2001

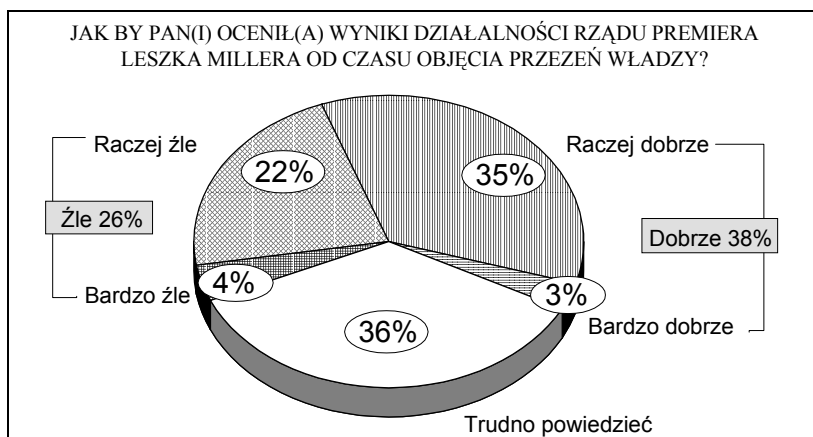
STOSUNEK DO RZĄDU I PREMIERA MILLERA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2001

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- W drugim miesiącu urzędowania gabinetu Leszka Millera odnotowaliśmy wyraźne pogorszenie się jego notowań. Liczba badanych określających się jako zwolennicy rządu zmniejszyła się o 14 punktów, natomiast liczba przeciwników wzrosła o 9 punktów. Mimo to zwolennicy (36%) nadal przeważają nad przeciwnikami (24%). Największy spadek poparcia nastąpił w elektoracie Samoobrony - w listopadzie do zwolenników obecnego rządu zaliczało się 63% wyborców tego ugrupowania, obecnie - 29%.
- Ogólna ocena wyników dotychczasowej działalności Rady Ministrów kierowanej przez Leszka Millera wypada pozytywnie.

- Pogorszyły się oceny polityki gospodarczej rządu. Odsetek badanych, którzy nie dopatrują się w niej szans na poprawę sytuacji gospodarczej (39%), praktycznie zrównał się z odsetkiem mających taką nadzieję (38%). Przed miesiącem optymiści (51%) zdecydowanie przeważali nad pesymistami (24%).
- Zmalała także akceptacja osoby premiera. Obecnie 47% badanych, czyli o 6 punktów mniej niż w listopadzie, deklaruje zadowolenie z tego, że Leszek Miller stoi na czele rządu.

W drugim miesiącu urzędowania Rada Ministrów kierowana przez Leszka Millera była przedmiotem częstej krytyki. Minał także okres powyborczego kredytu zaufania, jakim z reguły obdarzane są nowe ekipy rządowe.

Wraz z ogólnym spadkiem nastrojów społecznych¹ w grudniu² nastąpiło również wyraźne pogorszenie wskaźników stosunku do rządu. Znacznie zmniejszyła się liczba badanych określających się jako jego zwolennicy, wzrosła natomiast liczba zarówno przeciwników, jak i deklarujących stosunek obojętny. Nadal jednak osoby akceptujące ten rząd wyraźnie przeważają nad jego przeciwnikami.

Tabela 1

Stosunek do rządu	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX*	XI	XII
	2000		2001										
	w procentach												
Zwolennicy	22	19	23	21	17	21	21	20	16	15	18	50	36
Przeciwnicy	42	47	43	46	49	45	52	50	52	53	49	15	24
Obojętni	31	29	28	29	31	30	24	26	29	28	29	28	32
Trudno powiedzieć	5	5	6	4	3	4	4	4	3	4	4	7	8

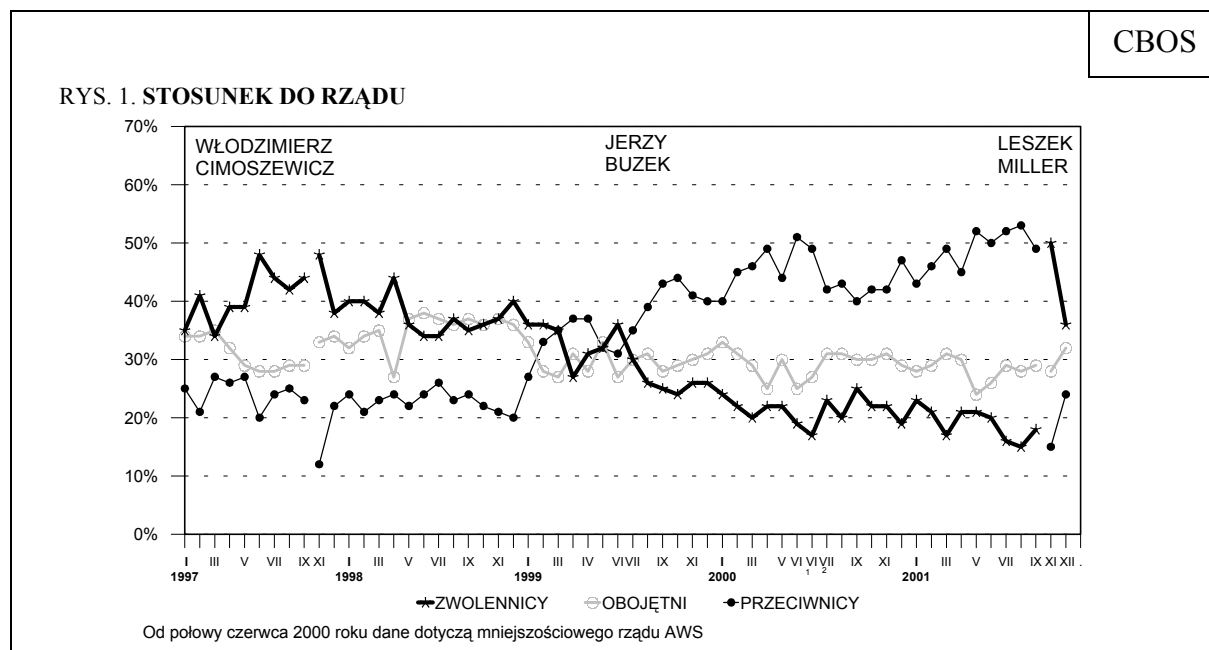
* Do września 2001 roku wskazania dotyczą rządu Jerzego Buzka, a od listopada - rządu Leszka Millera

Poparcie dla rządu w stosunkowo małym stopniu zależy od położenia społecznego badanych oraz ich cech demograficznych. Trzeba jednak zauważyć, że zdecydowanie najmniej osób popierających ten gabinet jest w największych miastach. Badani deklarujący się jako przeciwnicy rządu wyraźnie przeważają tam nad jego zwolennikami (zob. tabele aneksowe). W grupach społeczno-zawodowych największe poparcie ma obecny rząd wśród rolników - ponad połowa z nich deklaruje się jako jego zwolennicy. Z kolei pracujący na

¹ Por. komunikat CBOS „Nastroje społeczne w grudniu”, grudzień 2001.

² Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (139) przeprowadzono w dniach od 7 do 10 grudnia 2001 roku na liczącej 960 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

własny rachunek są jedyną grupą o wyraźnej przewadze przeciwników. Warto dodać, że wśród bezrobotnych dominuje obojętność, a odsetki przeciwników i zwolenników niemal się równoważą.

Rzecz jasna, stosunek do rządu jest silnie związany z opcjami politycznymi badanych. Oto jak kształtowało się poparcie dla gabinetu rządowego wśród wyborców poszczególnych ugrupowań w ciągu ostatnich dwóch miesięcy.

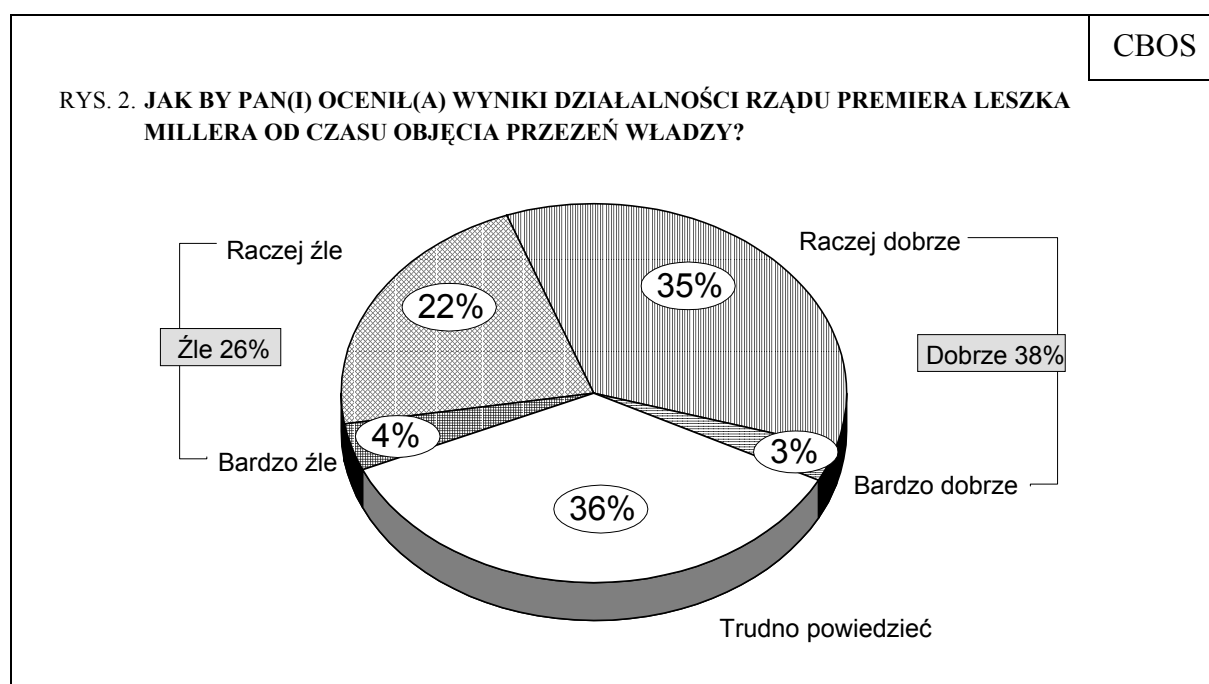
Tabela 2

Elektoraty partii i ugrupowań*	Stosunek do rządu							
	zwolennicy		obojętni		przeciwnicy		Trudno powiedzieć	
	XI 2001	XII 2001	XI 2001	XII 2001	XI 2001	XII 2001	XI 2001	XII 2001
	w procentach							
SLD - UP	82	71	11	13	3	8	4	8
PSL	52	48	40	37	7	14	2	2
Samoobrona	63	29	22	39	12	25	3	8
PO	11	13	24	43	59	44	5	-
PiS	24**	22	32**	15	28**	57	16**	6
LPR	27**	13	22**	15	42**	66	9**	6
Nieuczestniczący w wyborach	43	27	35	41	14	22	8	10

*Według odpowiedzi na pytanie: na kogo badany **głosował w ostatnich wyborach parlamentarnych**
 ** Ze względu na małą liczebność w listopadowym badaniu osób deklarujących głosowanie na te ugrupowania dane te należy traktować ostrożnie

Najsilniejszy spadek poparcia dla rządu nastąpił wśród wyborców Samoobrony. Wyraźne zmniejszenie się liczby zwolenników obserwujemy także wśród tych badanych, którzy nie uczestniczyli w wyborach. Jednak w pewnym stopniu rząd utracił także poparcie elektoratu SLD-UP - głównego ugrupowania koalicji rządowej. Bardzo nieznacznie natomiast zmieniła się liczba zwolenników rządu wśród osób, które poparły w wyborach trzeciego koalicjanta - PSL.

Mimo spadku poparcia, ogólna ocena wyników działalności rządu po dwóch miesiącach pracy wypada pozytywnie, choć znaczna część respondentów nie wyrobiła sobie jeszcze zdania w tej sprawie.

W większości grup społecznych i kategorii demograficznych pozytywne oceny wyników pracy rządu przeważają nad negatywnymi. Najlepiej oceniają działalność rządu rolnicy, emeryci i renciści, natomiast najgorzej - robotnicy wykwalifikowani, wśród których oceny negatywne przeważają nad pozytywnymi. W grupie osób prowadzących samodzielną działalność gospodarczą opinie na temat rządu są równo podzielone. Trzeba też dodać, że wśród mieszkańców największych miast przeważają oceny krytyczne.

Mniejsze natomiast niż w listopadzie są nadzieje związane z polityką gospodarczą rządu. Przed miesiącem połowa badanych sądziła, że polityka ta stwarza szansę poprawy sytuacji gospodarczej kraju, a o połowę mniejsza grupa była przeciwnego zdania. Obecnie odsetek ankietowanych, którzy nie dopatrują się w polityce rządu szans na poprawę sytuacji gospodarczej, praktycznie zrównał się z odsetkiem mających taką nadzieję.

Tabela 3

Czy, Pana(i) zdaniem, polityka obecnego rządu stwarza szanse poprawy sytuacji gospodarczej?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX*	XI	XII
	2000		2001										
	w procentach												
Tak	21	17	20	17	16	15	13	14	11	10	11	51	38
Nie	64	69	66	71	75	75	79	75	80	79	74	24	39
Trudno powiedzieć	15	14	14	12	9	10	8	11	9	11	15	25	23

* Do września 2001 roku wskazania dotyczą rządu Jerzego Buzka, a od listopada - rządu Leszka Millera

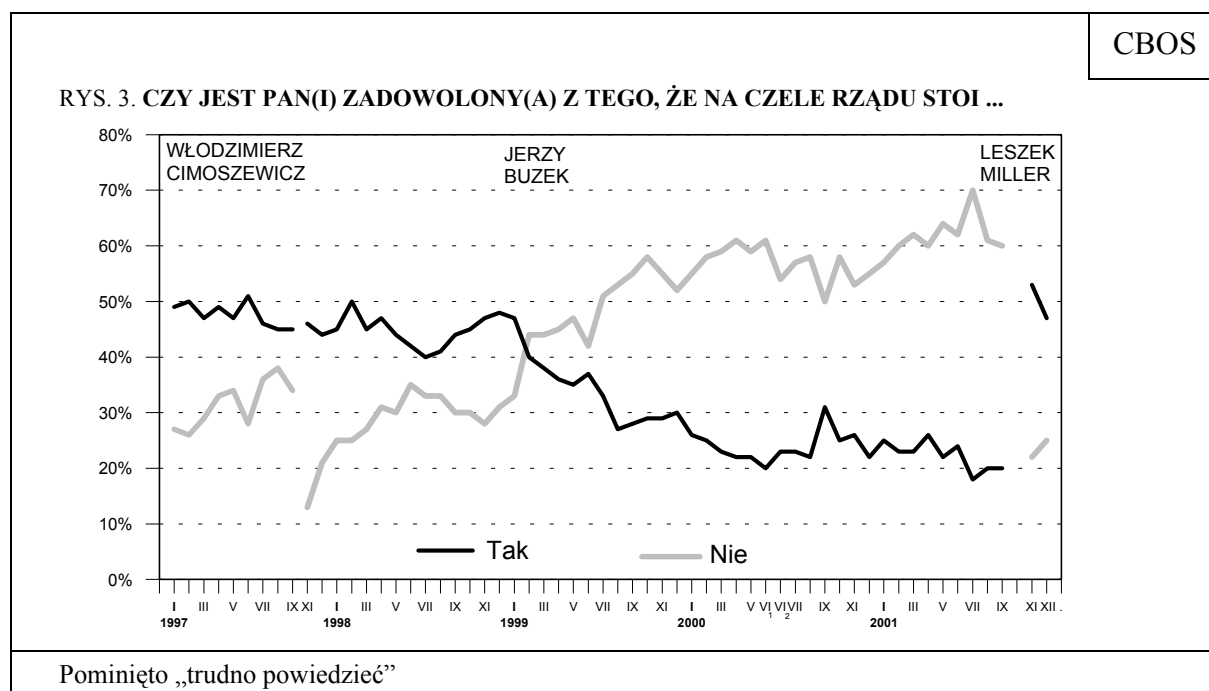
Najwięcej optymistów co do polityki gospodarczej rządu jest wśród rolników oraz pracowników umysłowych niższego szczebla. W każdej z tych grup co najmniej połowa badanych jest zdania, że polityka obecnego gabinetu stwarza szansę poprawy sytuacji gospodarczej kraju. Wiarę w skuteczność decyzji rządu w sprawie gospodarki deklarują też, choć w mniejszym stopniu, emeryci i renciści oraz gospodynie domowe. Optymizmowi sprzyja posiadanie wyższego wykształcenia, choć wśród kadry kierowniczej i inteligencji optymiści w tej sprawie nieznacznie tylko przeważają nad pesymistami. W pozostałych grupach dominuje pesymizm, szczególnie wśród prywatnych przedsiębiorców oraz bezrobotnych.

W elektoratach partii i ugrupowań jedynie ci, którzy oddali głos na SLD-UP, w znakomitej większości wierzą w sukces polityki gospodarczej rządu. Już wśród wyborców trzeciego koalicjanta - PSL - optymizm niewiele przeważa nad pesymizmem. Wśród głosujących na pozostałe partie dominują pesymiści. Najwięcej jest ich w elektoracie LPR. Niewiara w powodzenie polityki gospodarczej rządu przeważa także wśród tych, którzy nie wzięli udziału w wyborach.

Tabela 4

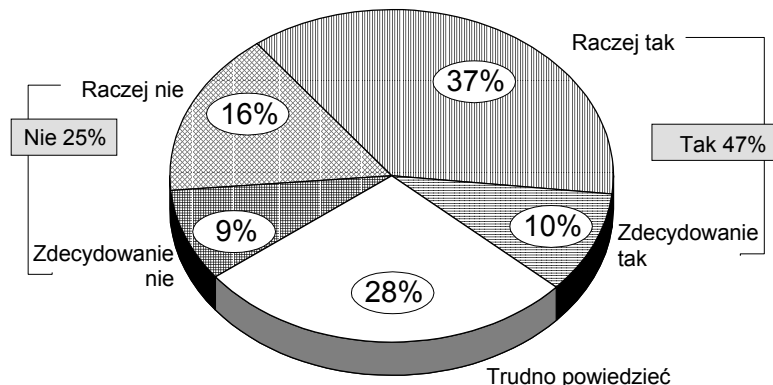
Elektoraty partii i ugrupowań*	Czy polityka rządu stwarza szansę poprawy sytuacji gospodarczej?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
SLD - UP	66	18	16
PSL	46	38	16
Samoobrona	31	46	23
PO	33	56	11
PiS	33	56	11
LPR	10	72	18
Nieuczestniczący w wyborach	28	40	31
*Według odpowiedzi na pytanie: na kogo badany głosował w ostatnich wyborach parlamentarnych			

Zmniejszyło się również, choć w słabszym stopniu niż omawiane poprzednio wskaźniki, zadowolenie z osoby premiera.

Mimo pewnego pogorszenia opinii nadal znacznie więcej osób jest zadowolonych z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller, niż wyraża dezaprobatę.

RYS. 4. CZY JEST PAN(I) ZADOWOLONY(A) Z TEGO, ŻE NA CZELE RZĄDU STOI LESZEK MILLER?

Zadowolenie z premiera przeważa niemal we wszystkich grupach społecznych i kategoriach demograficznych. Pewien wyjątek stanowią tylko mieszkańcy największych miast, a także prywatni przedsiębiorcy, którzy mają podzielone opinie w tej sprawie.

Duże różnice w stosunku do osoby premiera występują natomiast między wyborcami poszczególnych partii i ugrupowań. W elektoracie SLD-UP niezadowoleni z szefa rządu stanowią znikomy odsetek, ale już wśród wyborców PSL zawiedziony jest co dziewiąty, a znaczna liczba osób nie wypowiada się w tej sprawie.

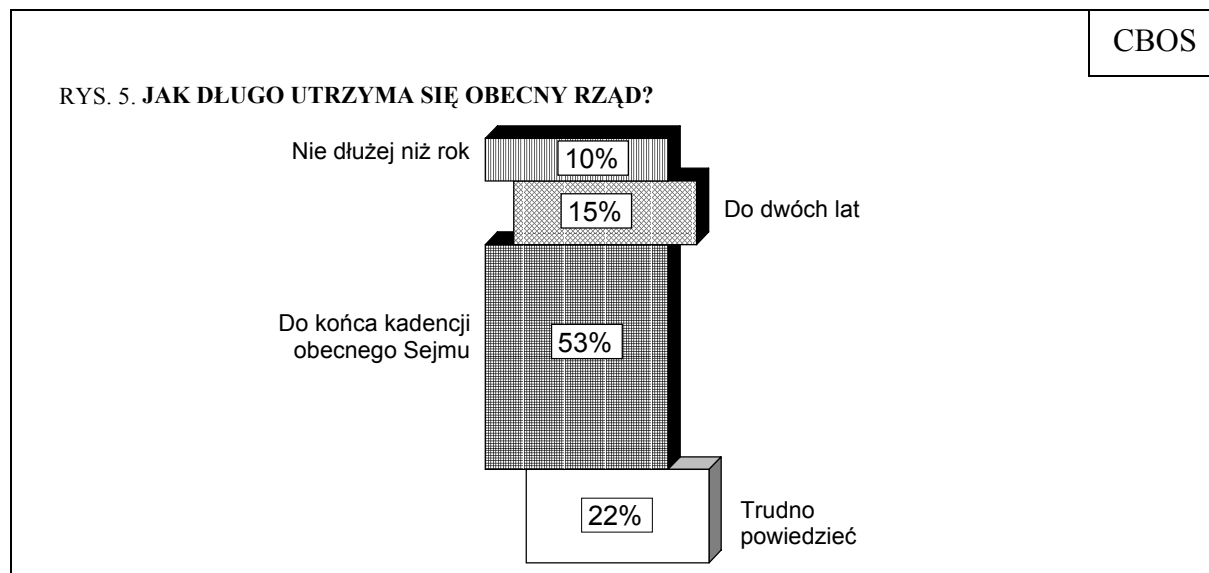
Opinie elektoratu Samoobrony w stosunku do osoby premiera są niemal równo podzielone. Zwolennicy pozostałych partii opozycyjnych w zdecydowanej większości nie są z szefa rządu zadowoleni. Natomiast wśród ankietowanych, którzy nie brali udziału w wyborach, premier ma większą liczbę sprzymierzeńców niż przeciwników.

Tabela 5

Elektoraty partii i ugrupowań*	Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
SLD - UP	83	5	12
PSL	61	11	28
Samoobrona	36	31	33
PO	27	56	17
PiS	20	55	25
LPR	13	61	26
Nieuczestniczący w wyborach	39	23	38

*Według odpowiedzi na pytanie: na kogo badany głosował w ostatnich wyborach parlamentarnych

Badanych zapytaliśmy także o ich przewidywania co do trwałości obecnego rządu. Ponad połowa z nich jest zdania, że utrzyma się on do końca kadencji obecnego Sejmu.

Respondenci, którzy głosowali na poszczególne partie oceniają trwałość obecnego rządu następująco:

Tabela 6

Jak długo utrzyma się obecny rząd?	Wskazania respondentów, którzy w ostatnich wyborach głosowali na:						
	SLD-UP	PSL	Samoobronę	PO	PiS	LPR	Nieuczestniczący w wyborach
	w procentach						
Do roku	4	9	11	9	13	2	12
Do dwóch lat	9	16	17	22	23	14	15
Do końca kadencji Sejmu	70	57	53	59	49	50	46
Trudno powiedzieć	17	17	19	10	16	34	27

Jedynie wyborcy SLD-UP wyróżniają się większym od innych przekonaniem o trwałości obecnego rządu. Elektorat trzeciego koalicjanta - PSL - nie różni się w tej sprawie od sympatyków partii opozycyjnych, a także respondentów niegłosujących.

Szybko minął okres powyborczy, w którym Rada Ministrów utworzona przez zwycięskie ugrupowanie cieszy się szczególnie dużym poparciem społecznym. Obecnie, mimo że przeważają pozytywne oceny pierwszych miesięcy pracy rządu, utracił on już część poparcia posiadanego na starcie. Rozczarowani są nawet ci - choć jest ich niewiele - którzy głosowali na zwycięskie ugrupowanie.

Opracował

Michał STRZESZEWSKI

A N E K S

Tabela 1. Stosunek do rządu

	(%)				
	Zwolennicy	Przeciwnicy	Obojętni	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	36	24	32	8	960
Płeć					
Mężczyźni	43	26	26	5	458
Kobiety	30	22	37	11	502
Wiek					
18-24 lat	30	29	35	7	148
25-34	35	28	33	3	173
35-44	33	25	35	8	188
45-54	40	23	30	7	197
55-64	48	21	20	11	95
65 lat i więcej	36	17	32	15	158
Miejsce zamieszkania					
Wieś	36	19	35	11	352
Miasto do 20 tys.	42	20	28	10	113
20-100 tys.	38	25	30	7	187
101-500 tys.	37	24	35	6	190
501 tys. i więcej mieszk.	29	42	23	6	118
Wykształcenie					
Podstawowe	35	21	31	13	246
Zasadnicze zawodowe	33	23	37	7	263
Średnie	38	25	28	8	333
Wysze	42	29	29	1	117
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	43	26	32	0	66
Prac. umysł. niż. szczebla	42	25	26	6	72
Pracownicy fiz.-umysł.	30	18	39	12	95
Robotnicy wykwalifikowani	34	35	30	1	78
Robotnicy niewykwalifik.	37	18	40	5	38
Rolnicy	59	12	24	4	48
Pracujący na własny rach.	29	42	25	4	54
Bierni zawodowo					
Renciści	39	18	34	9	111
Emeryci	39	18	28	14	186
Uczniowie i studenci	27	36	30	7	80
Bezrobotni	27	29	39	5	97
Gospodynie domowe i inni	36	16	32	16	32
Pracuje w:					
inst. państw. publicznej	41	27	27	5	139
społec. właścicieli					
prywatnych i państwa	35	31	30	4	80
sekt. prywat. poza rolnict.	33	28	33	6	201
prywatnym gosp. rolnym	55	11	26	7	54
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	30	25	38	6	142
276-399	39	20	30	10	123
400-549	39	24	29	8	148
550-799	39	21	34	7	152
Powyżej 799 zł	47	28	20	5	202
Ocena własnych war. mater.					
Złe	33	23	36	8	341
Średnie	35	23	31	11	394
Dobre	44	26	26	3	224
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	23	30	39	9	46
Raz w tygodniu	29	26	38	7	452
1-2 razy w miesiącu	43	18	27	12	174
Kilka razy w roku	49	22	22	7	199
W ogóle nie uczestniczy	38	27	25	9	88
Poglądy polityczne					
Lewica	63	11	20	6	290
Centrum	35	23	36	6	270
Prawica	18	57	20	5	180
Trudno powiedzieć	18	15	51	16	217

Tabela 2. Jak by Pan(i) ocenił(a) wyniki działalności rządu premiera Leszka Millera od czasu objęcia przezeń władzy?

	(%)			
	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	38	26	36	959
Płeć				
Mężczyźni	45	27	28	458
Kobiety	32	25	43	501
Wiek				
18-24 lat	33	29	38	148
25-34	34	38	28	173
35-44	36	22	42	188
45-54	41	26	33	197
55-64	45	22	33	94
65 lat i więcej	43	16	41	158
Miejsce zamieszkania				
Wieś	38	22	40	352
Miasto do 20 tys.	50	15	34	113
20-100 tys.	40	26	34	187
101-500 tys.	37	32	30	190
501 tys. i więcej mieszk.	26	36	38	118
Wykształcenie				
Podstawowe	45	18	38	245
Zasadnicze zawodowe	39	27	35	263
Średnie	34	28	38	333
Wyższe	38	33	28	117
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	35	33	31	66
Prac. umysł. niż. szczebla	37	31	32	72
Pracownicy fiz.-umysł.	30	27	43	95
Robotnicy wykwalifikowani	32	36	32	78
Robotnicy niewykwalifik.	28	25	47	38
Rolnicy	47	18	35	48
Pracujący na własny rach.	40	41	19	54
Bierni zawodowo				
Renciści	44	18	38	111
Emeryci	44	18	38	185
Uczniowie i studenci	43	21	35	80
Bezrobotni	39	31	30	97
Gospodynie domowe i inni	25	26	50	32
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	44	29	27	139
społce właścicieli				
prywatnych i państwa	30	36	35	80
sekt. pryw. poza rolnict.	30	32	37	201
prywatnym gosp. rolnym	48	13	39	54
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	40	24	36	142
276-399	43	21	36	123
400-549	40	29	31	148
550-799	40	22	38	152
Powyżej 799 zł	40	29	31	202
Ocena własnych war. mater.				
Źle	35	29	37	341
Średnie	38	23	38	394
Dobre	44	26	30	224
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	21	37	42	46
Raz w tygodniu	35	25	40	452
1-2 razy w miesiącu	42	21	37	174
Kilka razy w roku	47	26	27	199
W ogóle nie uczestniczy	39	32	28	87
Poglądy polityczne				
Lewica	63	15	22	290
Centrum	37	28	34	270
Prawica	22	48	29	179
Trudno powiedzieć	21	18	61	217

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, polityka obecnego rządu stwarza szansę poprawy sytuacji gospodarczej?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	38	39	23	960
Płeć				
Mężczyźni	46	39	16	458
Kobiety	31	39	30	502
Wiek				
18-24 lat	36	45	19	148
25-34	34	46	19	173
35-44	31	43	25	188
45-54	45	36	19	197
55-64	50	30	20	95
65 lat i więcej	36	29	35	158
Miejsce zamieszkania				
Wieś	35	37	29	352
Miasto do 20 tys.	46	32	22	113
20-100 tys.	38	36	26	187
101-500 tys.	39	45	16	190
501 tys. i więcej mieszk.	41	46	13	118
Wykształcenie				
Podstawowe	35	35	31	246
Zasadnicze zawodowe	36	38	26	263
Średnie	39	42	20	333
Wyższe	50	41	10	117
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	48	44	8	66
Prac. umysł. niż. szczebla	50	36	15	72
Pracownicy fiz.-umysł.	28	47	26	95
Robotnicy wykwalifikowani	29	49	22	78
Robotnicy niewykwalifik.	30	37	33	38
Rolnicy	55	26	19	48
Pracujący na własny rach.	24	52	24	54
Bierni zawodowo				
Renciści	42	31	27	111
Emeryci	43	29	28	186
Uczniowie i studenci	45	40	15	80
Bezrobotni	28	49	23	97
Gospodynie domowe i inni	31	27	42	32
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	42	40	19	139
społce właścicieli	36	46	19	80
prywatnych i państwa	31	46	24	201
sekt. pryw. poza rolnict.	54	26	21	54
prywatnym gosp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	36	42	22	142
276-399	39	39	23	123
400-549	34	40	26	148
550-799	42	35	24	152
Powyżej 799 zł	48	38	14	202
Ocena własnych war. mater.				
Złe	36	41	23	341
Średnie	35	38	28	394
Dobre	48	37	15	224
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	26	52	22	46
Raz w tygodniu	32	44	24	452
1-2 razy w miesiącu	42	28	30	174
Kilka razy w roku	49	32	18	199
W ogóle nie uczestniczy	44	41	16	88
Poglądy polityczne				
Lewica	62	27	11	290
Centrum	38	40	23	270
Prawica	23	62	15	180
Trudno powiedzieć	20	35	45	217

Tabela 4. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	47	25	28	960
Płeć				
Mężczyźni	57	24	19	458
Kobiety	37	26	37	502
Wiek				
18-24 lat	43	26	30	148
25-34	45	30	25	173
35-44	43	28	29	188
45-54	54	20	26	197
55-64	55	25	20	95
65 lat i więcej	40	23	37	158
Miejsce zamieszkania				
Wieś	43	20	37	352
Miasto do 20 tys.	56	23	21	113
20-100 tys.	51	23	25	187
101-500 tys.	47	29	24	190
501 tys. i więcej mieszk.	39	40	21	118
Wykształcenie				
Podstawowe	48	20	33	246
Zasadnicze zawodowe	51	19	31	263
Średnie	42	33	25	333
Wyższe	48	30	22	117
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	54	24	23	66
Prac. umysł. niż. szczebla	49	32	19	72
Pracownicy fiz.-umysł.	37	21	41	95
Robotnicy wykwalifikowani	50	36	14	78
Robotnicy niewykwalifik.	44	21	35	38
Rolnicy	54	13	33	48
Pracujący na własny rach.	39	36	25	54
Bierni zawodowo				
Renciści	47	20	32	111
Emeryci	45	23	32	186
Uczniowie i studenci	48	32	20	80
Bezrobotni	48	25	27	97
Gospodynie domowe i inni	41	24	35	32
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	49	28	22	139
społce właścicieli				
prywatnych i państwa	46	29	25	80
sekt. pryw. poza rolnict.	44	28	28	201
prywatnym gosp. rolnym	54	13	33	54
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	46	26	28	142
276-399	50	20	30	123
400-549	47	29	24	148
550-799	50	19	31	152
Powyżej 799 zł	51	29	20	202
Ocena własnych war. mater.				
Złe	45	26	29	341
Średnie	45	24	31	394
Dobre	51	26	22	224
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	24	40	36	46
Raz w tygodniu	40	29	31	452
1-2 razy w miesiącu	52	16	32	174
Kilka razy w roku	59	20	21	199
W ogóle nie uczestniczy	54	29	17	88
Poglądy polityczne				
Lewica	75	10	15	290
Centrum	46	31	22	270
Prawica	26	55	18	180
Trudno powiedzieć	26	13	61	217